

УДК 338.242

УДОСКОНАЛЕННЯ ПІДХОДІВ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ НА ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВАХ РЕГІОНУ

Жучок Т. М.

THE IMPROVEMENT OF APPROACHES ON MANAGEMENT OF INNOVATIVE ACTIVITY ON ENTERPRISES REGION

Zhuchok T. M.

Управління інноваційним розвитком промислових підприємств на даний час є недостатньо вивченою областю українського менеджменту. Розгляд даної проблеми актуально з позиції практики, яка потребує науково-обґрунтованих методичних рекомендацій, які дозволять підвищити рівень ефективності використання потенціалу промислових підприємств регіону, прискорити темпи їх інноваційного розвитку та забезпечити конкурентоспроможність. У зв'язку з цим виникає проблема формування та реалізації потенціалу інноваційного розвитку промислових підприємств, що набуває наукову новизну і практичну значимість.

Ключові слова: інновації, інноваційний розвиток, інноваційний потенціал, інноваційна діяльність, конкурентоспроможність, інноваційні технології, промислові підприємства

Вступ. На даний час, незважаючи на певне економічне зростання за останні роки, положення економічної обстановки в Україні залишається досить складним. У першу чергу це відноситься до низького рівня конкурентоспроможності української продукції та послуг, технологічної відсталості промислових виробництв. Процес глобальної зміни ситуації на промислових підприємствах, що забезпечував би в найближчій перспективі їх стійкий підйом, можливий тільки на новій інноваційній, економічній та організаційній основі, що базуються на промисловому типі відтворення. Для цього буде потрібно формування та мобілізація всіх внутрішніх джерел розвитку на підприємствах і, перш за все, наявного на підприємствах інтелектуального потенціалу, що трансформується в технологічний розвиток.

Саме інноваційно-виробничий розвиток, формуючи відповідний потенціал і необхідні механізми його реалізації, створює необхідні

об'єктивні передумови для нарощування темпів конкурентних переваг на промислових підприємствах регіону, при використанні потенційних можливостей розвитку. Таким чином, на підприємствах виникла об'єктивна необхідність в організації управління інноваційним розвитком промислових підприємств та їх комплексів при стратегічному плануванні виробничо-економічного розвитку підприємств, починаючи з рівня малих підприємств [1].

Мета дослідження полягає в розробці теоретичних і методичних підходів до вдосконалення механізму управління інноваційним розвитком виробництва, його прискореного впровадження в практику функціонування на промислових підприємствах регіону, з метою підвищення їх конкурентоспроможності.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити ряд основних завдань: дослідити зміст і особливості сучасної інноваційної політики промислових підприємств; визначити сутність інноваційного розвитку виробництва, його цілі, завдання та основні фактори; виявити особливості, умови формування та відтворення потенціалу інноваційного розвитку промислових підприємств регіону.

Виклад основного матеріалу. Інноваційно-виробничий розвиток промислового підприємства як об'єкта «управління» розглядається теоретико-методологічними засадами сучасної інноваційної політики розвитку підприємств.

Ряд складнощів у господарюючих суб'єктів в Україні на сучасному етапі багато в чому пояснюється досить низьким рівнем інноваційного розвитку промислових підприємств, відсутністю більш ефективної функціонуючої системи

управління інноваційним розвитком підприємств, відсутністю державного системного підходу до вирішення проблем розвитку промислових підприємств. Навіть накопичений інноваційний потенціал, часто виявляється незатребуваним або використовується на недостатньо ефективному рівні [2].

Проаналізувавши діяльність промислових підприємств можна відзначити той факт, що потрібна зміна критеріїв і принципів функціонування промислових підприємств, виділення пріоритетних факторів і конструювання механізмів інноваційного розвитку промислових підприємств у ринкових умовах.

Як показує досвід, управління інноваційними системами є досить ефективним інструментом інноваційно-виробничого розвитку підприємств на всіх рівнях інноваційної діяльності (табл. 1). Ефективність інноваційного розвитку на підприємстві залежить не тільки від того, наскільки ефективна діяльність самостійних економічних агентів (підприємств, фірм, наукових організацій, вузів та ін) окремо, але і від того, як вони взаємодіють один з одним в якості елементів загальної системи створення та використання новітніх технологій, а також з громадськими інститутами.

Загальна характеристика інноваційної системи - це ключова роль підприємств в інноваційному процесі, оскільки саме підприємства здійснюють практичне застосування інноваційних розробок, доведення їх до споживачів і формування зворотних зв'язків.

Необхідно удосконалити концепцію інноваційного розвитку виробництва на промислових підприємствах, сформулювати її сутність, основні завдання - формування, використання, підтримка, розвиток і відтворення потенціалу інноваційного розвитку підприємств. Під інноваційним розвитком в даній роботі розуміється технологічно-прогресивне, дієве на ефективному рівні зміну показників виробництва на підприємствах за рахунок інноваційних чинників.

Побудова системи управління інноваційною діяльністю на підприємстві вимагає одночасного здійснення наступних моментів, що сприяють підвищенню ефективності інноваційного процесу: необхідність розробки чітко визначеної стратегії підприємства; необхідність цілковитої переоцінки основних технологічних процесів підприємства; необхідність інновацій за межами підприємства, при взаємодії з іншими підприємствами.

Система управління інноваційною діяльністю підприємства залежить від зовнішніх чинників щодо поставок ресурсів, енергії, кадрів, а також споживачів, і при вдосконаленні та використанні системи управління. Підприємство повинно своєчасно реагувати на зміни, виявляти визначають ці зміни фактори, знаходити необхідні способи

адаптації себе до умов ефективного функціонування.

Таблиця 1

Характеристика типів інноваційної системи

Типи інноваційної системи	Основні характеристики
Інноваційна система на індивідуальному рівні	Інноваційний розвиток на рівні фізичної особи. Тут відбувається основний етап розвитку знань, а також інвестування в сферу наукоємних технологій, шляхом придбання товарів та послуг, які необхідні для забезпечення життєдіяльності та задоволення власних потреб.
Інноваційна система на мікрорівні	Інноваційний розвиток, який здійснюється конкретним підприємством, яке розробляє та випускає наукомістку продукцію, а також надає послуги щодо забезпечення інноваційного процесу (освіта, фінанси, юридичний супровід, інформація і т.д.)
Інноваційна система на мезорівні	Інноваційний розвиток, який здійснюється кількома підприємствами на рівні холдингових або корпоративних структур переважно в межах однієї країни.
Інноваційна система на макрорівні	Інноваційний розвиток, який здійснюється в межах однієї країни або її частини (регіон, область, край), інституційну основу якої становить національна (державна) інноваційна політика.
Інноваційна система на гіперрівні	Інноваційний розвиток, який здійснюється об'єднаними національними (державними) системами (США, ЄС, Україна), транснаціональними корпораціями.
Інноваційна система на глобальному рівні	Розробка і впровадження нових технологій на рівні світових груп. Прикладами таких груп є фундаментальна наука (неформалізована мережа) і інформаційна мережа Інтернет (формалізована мережа).

При виборі основних елементів системи управління інноваційною діяльністю промислових підприємств регіону і забезпеченні їх ефективного взаємозв'язку необхідно проаналізувати зовнішні чинники підприємств.

На даний час зовнішнє середовище активно впливає на процес побудови та функціонування системи управління інноваційною діяльністю підприємства (табл. 2).

Удосконалення управління інноваційною діяльністю на промислових підприємствах передбачає створення ринкової інфраструктури, яка покликана стимулювати і підтримувати даний процес, а також здійснювати його безпосередній контроль. Таким чином, проблема раціоналізації та ефективності використання інноваційної продукції в сформованих в нашій країні соціально-економічних умовах, набуває особливого значення. А також

вимагає новітніх підходів для побудови системи управління інноваційною діяльністю на підприємствах, для вдосконалення інноваційного процесу на підприємствах та підвищення їх інвестиційної привабливості [3].

Таблиця 2

Процес побудови та функціонування системи управління інноваційною діяльністю промислових підприємств

Підприємство-інноватор	
Організаційні елементи системи	Вибір форми організації юридичної особи з установленими в державному порядку правами та обов'язками
	Вибір організаційно-правової форми
Юридичні елементи системи	Вибір необхідної форми власності
	Визначення кількості ресурсних одиниць
Функціональні елементи системи	Визначення складу та структури виробничих підрозділів
	Вибір необхідного числа рівнів організаційної структури
	Вибір стратегії комунікацій з державою, партнерами, поставщиками, заказниками, конкурентами, інвесторами
Техніко-технологічні елементи системи	Розробка стратегії диверсифікації
	Побудова системи робочих машин та обладнання, побудованих під виробничі потужності виробленої продукції
Фінансові елементи системи	Збільшення або зменшення основних і оборотних фондів
	Збільшення або зменшення рівня капіталовкладень
	Регулювання вартості підприємства
Елементи кадрової політики	Розвиток або зміна корпоративної культури
	Покращення або скорочення заходів в області управління персоналом
	Покращення або погіршення кадрової та соціальної політики
	Покращення або скорочення заходів у області навчання та перепідготовки персоналу

Основними факторами інноваційного розвитку на промисловому підприємстві є: вдосконалення наукових основ інноваційного розвитку виробництва; вдосконалення, освоєння та використання інноваційних технологій на всіх видах підприємств промисловості; вдосконалення програм освіти і навчання персоналу для розвитку інноваційного виробництва; вдосконалення системи виробничої безпеки; створення, вдосконалення та розвиток систем управління інноваційним розвитком виробничого процесу.

Розглянута сукупність перерахованих факторів визначає інноваційний потенціал розвитку промислового підприємства, тобто визначає його можливості вирішувати певні проблеми і завдання. Ступінь використання інноваційного потенціалу залежить від характеру стратегічного розвитку та

ефективності системи менеджменту на промислових підприємствах. Інноваційний розвиток підприємства має бути взаємопов'язаним з інтелектуальним капіталом підприємств, використовуючи всі наукові знання та їх трансформацію в інноваційні наукомісткі технології та технологічні рішення.

Виходячи з цього, кожен суб'єкт господарювання розробляє свою стратегію інноваційно-виробничого розвитку, при цьому враховуються власні інтереси, цілі і потенційні можливості підприємства. Державні, регіональні та муніципальні органи влади повинні, у свою чергу, узагальнювати, стимулювати впровадження нових інноваційних технологій і встановлювати на законодавчому рівні загальні правила ведення бізнесу.

Результати досліджень. Система інноваційного розвитку промислового виробництва повинна охоплювати всі види робіт на рівні підприємства, на основі єдиної методологічної та територіально-технологічної політики. Необхідно створення, освоєння та широке застосування інноваційних технологій у всіх видах виробничо-господарської діяльності, створення і вдосконалення системи стандартизації та метрології технологій та технологічного розвитку виробництва, введення загальноукраїнської системи експертизи та сертифікації технологій, типізація технологій і технологічних рішень, забезпечення єдності нормативно-технічної документації на технології і на технологічний розвиток підприємств. Необхідно створити системи обліку та моніторингу інновацій та інноваційного розвитку промислового виробництва регіону.

Потрібна розробка нових правових норм та організаційних механізмів інноваційного розвитку підприємств. Проаналізувавши основні теоретичні концепції інноваційного розвитку, можна зробити висновок, що економічному зростанню виробничої системи будь-якого рівня сприяють ресурсні можливості регіонів, здатність генерувати інноваційні розробки та прогресивні технології, капіталізація інтелектуального капіталу, системні стратегічні рішення і дії по економічно ефективному і технологічно доцільному формуванню, використанню та відтворенню інноваційного потенціалу [4].

Певна роль в управлінні процесом формування потенціалу виробничих систем повинна приділятися державі, що, з одного боку, встановлює правила і принципи їх функціонування, а з іншого, - забезпечує необхідну технологічну підтримку. Інституційно-інноваційний механізм взаємодії основних напрямів інноваційно-виробничого розвитку промислових підприємств, ґрунтується на визначенні пріоритетного напрямку розвитку фінансово-господарської діяльності промислових підприємств в цілому, розділення повноважень підрозділів, функцій і завдань між підрозділами, а також підтримкою державними, регіональними,

муніципальними органами влади та їх взаємодії з промисловими підприємствами.

Єдина державна промислова політика виступає головною умовою існування ефективних об'єднань товаровиробників. При її відсутності промислові підприємства змушені шукати різні форми інтеграції при вирішенні своїх інноваційних та економічних проблем.

Управління інноваційним розвитком підприємств передбачає прискорення розвитку фінансово-господарської діяльності за рахунок збільшення кількості підприємств, що включаються в процес відтворення інноваційних ресурсів. Дане управління дозволяє забезпечити інтеграцію економічної діяльності кожного виробника продукції в конкретному регіоні з кожним із споживачів цього продукту як виробничого ресурсу і, таким чином, об'єднати діяльність всіх виробників у рамках єдиного інтеграційного (в даному випадку холдингового) об'єднання.

Можливість інтеграції забезпечується зацікавленістю виробників виробленої продукції не тільки в ефективності виробництва і реалізації своєї продукції, а також в ефективності його придбання і використання споживачем даної виробленої продукції як виробничого ресурсу. Пріоритетність же завдань розвитку всіх виробників продукції холдингового створення над завданнями розвитку окремих виробників забезпечується механізмом управління інноваційним розвитком виробництва як єдиним інтеграційним холдингом.

За сучасних умов в ринковій економіці визначальним чинником є не просто наявність і оцінка підприємства, а саме оцінка відповідних інноваційних бізнес-процесів, їх інноваційного потенціалу як сукупність інноваційних технологій, прав власності та механізмів, що забезпечують очікувані доходи [5].

Під інноваційним потенціалом промислових підприємств розуміється організована сукупність базових інноваційних технологій, виробничих об'єктів і інтелектуальних ресурсів виробничого персоналу, що володіє такими технологіями і здатного їх реалізовувати і розвивати в пріоритетних областях територіального регіону. Ступінь використання потенціалу залежить від характеру стратегічного розвитку та ефективності системи менеджменту на підприємствах.

Висновок. Холдингові утворення промислових підприємств покликані сконструювати таку систему економічних відносин між господарюючими суб'єктами територіального регіону, яка забезпечувала б максимально ефективно управління інноваційним розвитком підприємства. Отже, необхідно застосувати дослідження при реструктуризації діючих бізнес-структур, створити керовані технологічні бізнес-процеси. Для того щоб цього досягти, необхідно мати стійку професіоналізацію управлінських кадрів - інноваційних менеджерів. Вирішуючи ці завдання в рамках єдиної стратегії інноваційного розвитку

промислових підприємств можна створити високотехнологічну сферу суспільного відтворення.

Література

1. Безруков Б.А., Борисов А.Н. Структурное построение инвестиционно-инновационного развития предприятий // Социально-экономические явления и процессы. 2009. № 4. С. 13-15.
2. Коновалов Н.А., Шанин И.И. Основные тенденции развития промышленности в 2011 році // Успіхи сучасності. - 2012. - № 4. - С. 68-70.
3. Тычинский А.В. Управление инновационной деятельностью компаний: современные подходы, алгоритмы, опыт. - Таганрог: ТРТУ, 2006. - 315 с.
4. Борисов А.Н., Безрукова Т.Л., Шанин И.И. Управление инновационной деятельностью мебельных предприятий // Финансовая аналитика: проблемы и решения. - 2012. - № 32. - С. 41-47.
5. Шанин И.И., Безрукова Т.Л., Борисов А.Н. Основные показатели системы управления инновационной деятельности мебельных предприятий // Вопросы инновационной экономики. - 2012. - № 3 (13). - С. 13-26.

References

1. Bezrukov BA Borisov, AN Structuring the investment and innovation development of the enterprises // Socio-economic phenomena and processes. 2009. Number 4. S. 13-15.
2. Konovalov NA, Shanin I.I. Osnovni tendentsii rozvitku promislavosti in 2011 rotsi // Uspihy suchasnosti. - 2012. - № 4. - Pp. 68-70.
3. Tyhynskyy Innovation management companies: modern approaches, algorithms, experience. - Taganrog TRTU 2006. - 315.
4. Bezrukov, T., A. Borisov, Shanin II Innovation management of furniture enterprises // Financial analytics: problems and solutions. - 2012. - № 32. - S. 41-47.
5. Shanin II, Bezrukov, T., A. Borisov Main indicators of management innovation furniture enterprises // Questions of the innovation economy. - 2012. - № 3 (13). - S. 13-26.

Жучок Т.Н. Совершенствование подходов управления инновационной деятельностью на промышленных предприятиях региона.

Управление инновационным развитием промышленных предприятий в настоящее время является недостаточно изученной областью украинского менеджмента. Рассмотрение данной проблемы актуально с позиций практики, нуждающейся в научно-обоснованных методических рекомендациях, которые позволят повысить уровень эффективности использования потенциала промышленных предприятий региона, ускорить темпы их инновационного развития и обеспечить конкурентоспособность. В связи с этим возникает проблема формирования и реализации потенциала инновационного развития промышленных предприятий, приобретающая научную новизну и практическую значимость.

Ключевые слова: *инновации, инновационное развитие, инновационный потенциал, конкурентоспособность, промышленные предприятия.*

Zhuchok T.M. The improvement of approaches on management of innovative activity on enterprises region.

Annotation. *A management of an innovation development of industrial enterprises is currently not enough studied area of Ukrainian management. A consideration of this problem is important from the standpoint of a practice, which requires evidence-based guidelines that will improve the efficiency potential of industrial enterprises, to accelerate the pace of an innovation and an ensure competitiveness. In connection with this appears the problem of a formation and realization of an innovative development of industry, which becomes the scientific novelty and practical significance.*

Keywords: *innovation, innovation development, innovation potential, innovation, competitiveness, innovative technology, industry.*

Жучок Тетяна Миколаївна – асистент кафедри маркетингу Луганського національного університету імені Тараса Шевченка.

Рецензент: **Путінцев А.В.**, к. е. н., доцент, завідувач кафедри маркетингу ЛНУ імені Тараса Шевченка

Стаття подана 14.05.2013